

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Rendészettudományi Doktori Iskola

Dulai Péter

**A Magyar Rendőr a Kádár-korszakban – Az életellenes bűncselekmények
reprezentációja egy rendészeti lapban**

Doktori (PhD) értekezés

szerzői ismertetője

Témavezető:

Dr. habil. Kovács Tamás
tanszékvezető egyetemi docens
Budapest, 2026

A tudományos probléma megfogalmazása

A rendőrség és az emberek viszonyát a kommunikáció minősége határozza meg. A magyar rendőrség évtizedek óta próbál nyitni a társadalom felé. Bár ezek a célok csak a rendszerváltás után fogalmazódtak meg, nyilvánvaló, hogy a rendőrség valahogyan korábban is láttatni akarta magát. A kiemelt jelentőségű tárgyi súlyú bűncselekményeket azért volt érdemes az általam felvázolt összefüggésekben vizsgálni, mert a szervezet megítélése és a szubjektív biztonságérzet nagyrészt ezen büntettek gyakoriságán, sikeres felderítésén múlik.

A sajtó nyilvánossága és a rendészet rejtőzködő természete közötti örökös ellentmondás nem csak a tudományos vitáknak, hanem a kritikai megközelítésnek is akadálya lehet. A titok, a titkolózás, nem parancs, nem szakmai szükséglet, hanem a rendőrségi, máskor magasabb összefüggésben, akár a pártállamszervezet működési zavarainak elleplezésére szolgáló eszköz.

Van-e ellentmondás a rendészet átláthatósága, a hiteles, hatékony tömegtájékoztatás, a sajtószabadság és a hierarchia fegyelmet és végrehajtást követelő, ellentmondást nem tűrő természete között? Disszertációmban erre kerestem választ a vizsgált korszak egyetlen rendőrségi képes hetilapjában, a Magyar Rendőrben megjelenő emberölési témájú cikkek részletes elemzésével.

A kutatott téma komplexitása, teljeskörű vizsgálata jelentősen meghaladta bármely disszertáció terjedelmi korlátait, dolgozatomban – a téma tudományos, elméleti megközelítésén túl – elsősorban ezért fókuszáltam adott korszakra, a Kádár-korra és egy bűncselekmény-típusra, az emberölésekre.

Hipotézisek

1. HIPOTÉZIS

Az élet elleni bűncselekményekről csak akkor adtak hírt, amikor a feltételezett elkövető már rendőrkezen volt – az állampolgárok segítségét abban az esetekben sem kérték, ha ezzel a lépéssel minden bizonnyal a nyomozás sikerességét segítették volna elő.

2. HIPOTÉZIS

A nyomozó hatóság által élet elleni bűncselekmények nyomozása esetén vétett szakmai hibák, hiányosságok, illetve az esetleges tanulságok levonása a Magyar Rendőr hasábjain a rendszerváltás felé haladva egyre nagyobb teret kapott.

3. HIPOTÉZIS

Az ártatlanság vételeme, mint alkotmányos alapjog a lap mindennapi gyakorlatában élet elleni bűncselekmények esetében egyáltalán nem jelent meg. A Magyar Rendőr már a vádemelés előtt „ítéletet” mondott.

4. HIPOTÉZIS

Nem a klasszikus értelemben vett cenzúra, hanem sokkal inkább az öncenzúra határozta meg a lap élet elleni bűncselekményekről tudósító újságíróinak munkáját.

Kutatási célok

A kutatás során célom volt történeti síkon ismereteket feltárni a Kádár-korszak (1957-1989) magyar rendőrségének kommunikációs gyakorlatáról a Magyar Rendőr című hetilapon keresztül. Hogyan akarta, hogyan tudta magát láttatni a rendőrség a Belügyminisztérium meghatározó, nagy példányszámban megjelenő szakmai lapján keresztül azokban az esetekben, amikor a szubjektív biztonságérzetet – a helyi, akár kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények mellett – legjobban befolyásoló élet elleni bűncselekményeket kellett kommunikálni? Dolgozatomban nem foglalkoztam az 1956-os forradalom utáni megtorlásokkal, a politikai indíttatású bűncselekményekkel, valamint a korszakban az államellenes (politikai), a háborús és a népellenes büntettekkel – vagy ilyen vádak alapján elítéltekkel, koncepciós perekkel. Ennek oka, hogy – hasonlóan pl. a Rákosi-korszakhoz – számos esetben köztörvényes bűncselekménnyel (pl. emberölés, valutabűncselekmény) is megvádolták azokat, akik valamilyen módon – akár érintőlegesen is – részt vettek az 1956-os eseményekben. Ilyen eseteket a lap sem tárgyalt.

A fellelhető levéltári források, a szakirodalom, tartalomelemzés, interjúk és bűnügyi statisztika segítségével elemeztem a Magyar Rendőrben az élet elleni bűncselekményekkel kapcsolatos cikkeket, hogy megtudjam, a lap milyen utasítások, irányelvek és gyakorlat alapján számolt be ezekről. Mivel több évtizedről volt szó, vizsgáltam a korszakra vonatkozó eltéréseket, tendenciákat is.

Külön foglalkoztam a Belügyi Szemlében évekig tartó szakmai vitával, amely a rendőrség és a sajtó kapcsolatát vette górcső alá, és amely során számos vélemény, következtetés fogalmazódott meg a lehetséges irányokkal kapcsolatban. Ez a vitasorozat jól érzékelteti, hogy rendészeti szakemberek, illetve a sajtó befolyásos munkatársai hogyan vélekedtek a kérdésben.

Kitértem bizonyos, a korszakban nagy közfelháborodást kiváltó élet elleni bűncselekményekre, hogy konkrét eseteken keresztül vizsgáljam a Magyar Rendőr ilyen büntényekkel kapcsolatos szerkesztőségi gyakorlatát.

Foglalkoztam a szervezeti és működési szabályzattal annak érdekében, hogy azt összehasonlítsam a tényleges szerkesztőségi gyakorlattal – már amilyen mértékben utóbbit a még élő egykori munkatársak segítségével módomban állt feltérképezni. Melyek voltak a kimondott célok, elvárások? Hogyan nézett ki, változott-e ezekhez képest maga a lap? Az ideológiai „csomagolás” alatt talán fellelhetők olyan szakmai értékek, amelyek napjainkban és a jövőben is tanulságosak lehetnek.

Célom volt, hogy a kutatás során feltárt eredményekkel megfogalmazhatóvá válhassanak olyan ajánlások, amelyek hozzájárulhatnak a rendőrség bűnügyekkel kapcsolatos eredményesebb kommunikációjához, amely bűnmegelőzési szempontból is fontos lehet.

Munkám a korszak hazai emberölési ügyeit kutatóknak is fontos kiindulópont lehet, hiszen nem csak a Magyar Rendőrben megjelent kapcsolódó cikkeket vizsgáltam, hanem rendszereztem (és feltűnttettem) a Belügyi Szemlében, az országos sajtóban, valamint a leváltárban fellelhető forrásokat is.

Kutatási módszerek

Dolgozatom módszertani triangulációja (a kutatási téma több szempontból, adatforrásból vagy módszerrel történő vizsgálatának folyamata) a következő volt:

- forráskutatás
- interjúk
- statisztikai elemzés
- médiatartalom-elemzés.

Kutatásom során az alábbi módszereket használtam:

- tartalomelemzés
- kvalitatív interjú
- esettanulmány módszer

Mivel történeti síkon tártam fel ismereteket, ebből egyenesen következett, hogy első lépésben klasszikus módszereket alkalmaztam, vagyis feltártam a vonatkozó könyvészeti, illetve levéltári anyagot.

Az adatgyűjtés levéltári és irattári kutatással, a Magyar Rendőr vonatkozó időszakban megjelent lapszámainak feldolgozásával, valamint oral history útján (interjúk készítése a lap egykori újságíróival, szerkesztőivel és fotóriportereivel) történt.

Elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

Részletesen bemutattam, milyen módszerrel, mely kulcsszavak segítségével, milyen témák és témakörök mely lépéseken keresztül végeztem tartalomelemzést a vonatkozó lapszámokban. Feltettem azt a fontos kérdést, hogy vajon miért tűnt el a szűkítések során a feltételezett mintám jelentős része. Válaszomban a dolgozatom szempontjából meghatározó, a Belügyi Szemlében évekig tartó vitacikk-sorozatot (a rendőrség és a sajtó viszonyáról) határoztam meg legfőbb tényezőként. A dolgozat adatvizualizációs részében ábrák segítségével mutattam be kutatásom eredményeit, minden esetben szöveges magyarázatot mellékelve a „látottakhoz”. A legfontosabb tendenciákat, eredményeket külön pontokban foglaltam össze.

Ismertettem a sajtó funkcióit, illetve kitértem a rendőrség és a média lehetséges viszonyaira. A nemzetközi kitekintésben megpróbáltam szélesebb spektrumon elhelyezni a bűnügyi sajtót, a bűntényekkel kapcsolatos kommunikációt, tengerentúli és európai gyakorlatot. A hazai sajtóviszonyokra rátérve megpróbáltam kontextusba helyezni a médiatörténeti szempontból különleges szovjet diktatúra időszakát, bemutatni a média rendszerének működését, a sajtó funkcióit, ismertetni a média működésének szempontjából legfontosabb tényezőnek számító Magyar Szocialista Munkáspárt vázlatos történetét, szervezeti felépítését. A Magyar Rendőrhöz fűződő viszonya, valamint a szubjektív biztonságérzetet kétségtelenül befolyásoló szerepe miatt kiemelten foglalkoztam a Kék fény című televíziós bűnügyi műsorral. Szakirodalmi források, statisztikák és oral history révén megvizsgáltam, hogyan alakult az emberölések száma a vizsgált korszakban és ebben milyen körülmények, okok játszhattak közre. Tettem ezt legfőképpen azért, hátha összefüggéseket vélek majd felfedezni a Magyar Rendőrben megjelent kapcsolódó cikkek vonatkozásában.

Bemutattam a Belügyminisztérium Kádár-korszakra vonatkozó szervezeti felépítését a rendszerváltásig, igazolva, hogy a BM pártirányítása ebben az időszakban folyamatosan fennállt.

Elhelyeztem a Magyar Rendőrt a hazai rendészeti lapok sorában és bemutattam, milyen kifogások merültek fel a lap színvonalával kapcsolatban, illetve azt is, milyen dicsérek érték a szerkesztőségi munkát. Összehasonlítottam a lapot a Belügyi Szemlével, miután a vizsgált időszakban a minisztériumnak, illetve a rendőrségnek ez volt a két meghatározó kiadványa. Ezen kívül összevettem a belső lapok és a nyilvános sajtó közti hasonlóságokat és különbségeket.

A korszakban elkövetett, a témám szempontjából meghatározó, kiemelt tárgyi súlyú élet elleni bűncselekményeket esettanulmány módszerrel mutattam be. Kitértem arra, ahogyan a

tudományos igényű Belügyi Szemlében számoltak be az emberölési ügyekről. A konkrét bűnügyekkel kapcsolatban a Magyar Rendőrben és a szemlében megjelentek vizsgálata alapján számos megállapítást tettem.

Összegzett végkövetkeztetések

Eredményeim alapján azt nem lehet kijelenteni, hogy a Magyar Rendőr című lapban egyáltalán nem említették volna, ha a lakosság segítette a felderítést, vagy hogy sosem kérték volna a lakosság segítségét, miközben fontos kiemelni, hogy ez a gyakorlat egyáltalán nem volt automatikus, és számos olyan esetben eredményre vezethetett volna, ahol nem, vagy csak hetekkel a bűncselekmény megtörténte után alkalmazták.

Míg a gyors, sikeres, kiterjedt, szakszerű rendőri munka említése úgymond kötelező eleme volt az általam elemzett cikkeknek, a rendőrség kritizálása összességében nem volt jellemző. A rendőrségi munkára vonatkozó kritikai észrevételek éppen kezdetben kaphattak némi teret, később azonban szinte teljesen eltűntek a vonatkozó cikkekből.

A Magyar Rendőr ezzel kapcsolatos gyakorlata egyértelműen az volt, hogy a gyanúsított egyenlő a tettessel. A lap újságírói nem várták meg a büntetőeljárás végét, a jogerős bírósági ítéletet, hanem a vádemeléskor számoltak be a bűncselekményekről. Dacára annak, hogy az ártatlanság vélelme jogilag világos, egyértelmű és elviekben könnyen alkalmazható a gyakorlatban.

Cenzúra nyomait sem aktakutatás során nem találtam, de szóbeli visszaemlékezés sem erősítette meg. Sőt, kifejezetten cáfolták azt, hogy adott bűncselekményről egyáltalán ne lehessen beszámolni. Arra volt példa, hogy bizonyos ügyről bizonyos ideig, a nyomozás érdekeire való tekintettel nem lehetett írni. Az öncenzúra viszont létezett, amely nem azt jelentette, hogy bizonyos élet elleni bűncselekményekről egyáltalán nem volt mód beszámolni. Sokkal inkább azt, hogy bizonyos információk már nem kerültek be a kapcsolódó cikkekbe, vagy a kényesebb fejleményekről már nem számolt be a lap és ez a gyakorlat a napi szerkesztőségi munkában mindenkinek egyfajta természetes reflexként működött.

Új tudományos eredmények

A dolgozatban elvégzett kutatás eredményeképpen a következő tudományos eredményeket értem el:

1. A lapnak nem a kritikai hangvétel, reflexió a rendőrség munkájának javítása és a tanulságok levonása volt a célja.
2. Az ártatlanág vélelmével kapcsolatban feltártam azt az ellentmondást, amellyel egy rendőrségi lapnak szembe kell néznie, és amelyet a jogi kereteket betartva, de azzal mégis némileg ellentétesen, a saját szakmai érdekeit is képviselve szem előtt kell tartania. Az ártatlanság vélelmével kapcsolatban többféle tudományos elmélet létezik, és úgy tűnik, a rendőrségi sajtó csak akkor nem keveredik magával ellentmondásba, ha a Finszter Géza által a vele készült interjúmban említett „kategorikus vélelem” alapján dolgozik. Eszerint teljesen mindegy, hogy a nyomozó hatóság bizonyossági, vagy csak valószínűségi szinten tudja a valósághű tényállást. A lényeg, hogy mivel a rendőrnek kell bizonyítani, mondhatja azt, hogy meg van róla győződve, hogy „xy” volt a tettes, de neki kell bebizonyítani, nem a gyanúsítottnak kell magát kimosni. Ennek mentén ki lehet jelenteni a jogerős ítélet előtt valakiről, hogy bűnös.
3. Oral history segítségével alátámasztottam, hogy valóban működött a gyakorlatban az öncenzúra, ami a pártirányítás sajtóban szemben megfogalmazott egyik legfontosabb elvárása volt. Utóbbit a vonatkozó sajtótörténeti szakirodalom és levéltári források segítségével tártam fel, hatékonyságát pedig az interjúk segítségével igazoltam.
4. Elemeztem, értékeltem, bemutattam 25 év újságkiadását, annak bizonyos értelemben vett hátterét.
5. Elemeztem a Magyar Rendőr című lap képanyagát, tördelési, szövegszerkesztési, publikálási gyakorlatát, illetve a témataralmat.
6. A lapszámok vizuális tartalmának vizsgálatával arra a nem várt, eredeti feltételezésemmel ellentétes eredményre jutottam, mely szerint hiába vált a lapdesign, a tördelés egyre változatosabbá, színesebbé, hiába szerepelt egyre több illusztráció, a korszak elején rendre feltűnő erőszakos fényképfelvételek szinte teljesen eltűntek az emberölésekről egyébként egyre

részletesebben beszámoló anyagokból. Vagyis hiába közeledtünk a rendszerváltoztatáshoz, ebben a kérdésben a lap egyre konzervatívabban festett.

7. A korszak egyetlen rendőrségi képes hetilapja történetének jelentős részét, 25 évfolyamát, az egyes lapszámokban megjelent emberölési témájú cikkét elemeztem 13 változó szerint. Vizsgáltam és értékeltem többek között a kritikai megközelítést, pontosabban annak hiányát, a vonatkozó cikkek hangvételét, a vizuális megjelenést, a szakszerűséget és a PR-t.

8. A Magyar Rendőr egykori munkatársaival folytatott interjúknak köszönhetően témám szempontjából olyan releváns információkat tártam fel, amelyeket más módszerrel, más forrásból nem kutathatók.

Ajánlások

Mit jelenthetnek a levont tanulságok a jelen és a jövő rendőri szaklapjainak szerkesztési alapelveire és publikációs gyakorlatára nézve? Ami megtörtént, azt nem lehet hallgatással meg nem történné tenni. A rendőri érdek a közérdeknek van alárendelve, amely megköveteli az emberek megbízható és tárgyilagos tájékoztatását. A médiának pedig nemcsak joga, hanem kötelessége kommentálni az eseményeket, rámutatni az összefüggésekre, segíteni a megértésben, de nem hallgathat el semmit.

A hallgatás, az olykor megalapozott, olykor mondvacsinált titkosság a közösségi média, az okoseszközök világában egyre nehezebb és gyakorlatilag kivitelezhetetlen. Míg a pártállami irányítás alatti időszakban elképzelhető, hogy egy bűncselekmény, szakmailag megkérdőjelezhető rendőri intézkedés valóban évtizedekig titokban maradt, a 21. században ez már álláspontom szerint kizárt. A rendőrség egyre inkább a nyilvánosság előtt dolgozik, a társadalom pedig ma már alapvető jogának érzi, hogy betekintést nyerjen a kulisszák mögé.

A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

A kutatásom révén kapott ismeretek és levont következtetések, tanulságok véleményem szerint nem csak a rendészeti kommunikációban hasznosíthatók, hanem a korszak rendészet- és sajtótörténetében tátongó lyukakat is szűkíthetik. A Magyar Rendőr által felhalmozott szellemi potenciál jól hasznosítható értékekkel szolgál napjaink közszolgálat, a mai rendészeti, bűnügyi újságírás fejlődéséhez. A lap az évtizedek során értékes hagyatékot halmozott fel a bűnügyi újságírás szakmai gyakorlatának, valamint a bűnüldözés napi gyakorlatának követésében, a kriminalisztikai kutatásokban, a jogtudomány és a kriminológia eredményeinek bemutatásában, a különböző rendőrségi kommunikáció tanulságaival kapcsolatban.

Mindezek alapján hasznosítható lehet a Rendészettudományi Karon folyó rendészeti képzés során, a Rendészettudományi Doktori Iskola hallgatóinak doktori képzésében, illetve kriminalisztikatörténeti, média- és sajtótörténeti kutatásban.

A fentiekén túlmenően pedig, a hazai rendészeti lapok és a rendőrség kommunikációját, sajtótörténetét feldolgozó munkák sorában, újszerű megközelítésével ötletet adhat a témában kutatóknak a terület további feltárásához.

A szerző témával összefüggő publikációs jegyzéke

- Dulai Péter (2025): Two Murders Involving the Dismemberment of Corpses in the Same Family: Female Offender and Death Penalty. *Magyar Rendészet* 25(2), pp. 189 – 194.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/7938/6557>
- Dulai Péter (2025): Kétséges bizonyítékok, kétséges halálos ítélet. In: Kosztya Sándor – Fullár Alexandra – Pamjav Horolma – Petrétei Dávid – Szoldán Zsolt – Teknős-Abonyi Magdolna – Ujvári Zsolt (szerk.) Száz éve született Katona Géza: centenáriumi kötet. Budapest, Magyarország: Nemzeti Szakértői és Kutató Központ, pp. 116–120.
https://nszkk.gov.hu/content/forenzikus_fuzetek/ff2025_4_full_final.pdf#page=123
- Dulai Péter (2024): Hogyan és miért lett zsaru a rendőrből? Rendszerváltás a rendőrség hetilapjában. *Magyar Rendészet* 24(1), pp. 193–199.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/7384/5985>
- Dulai Péter (2023): Amiért halál járt – Utolsó kivégzettek a Kádár-korszakban. Budapest, Cser Kiadó
- Dulai, Péter (2023): „Nem várható, hogy az elítélt megjavuljon” – Egy kegyelmi kérvény és az utolsó női kivégzett büntetőügye. *Archivnet* 23(2)
<https://www.archivnet.hu/nem-varhato-hogy-az-elitelt-megjavuljon-egy-kegyelmi-kerven-y-es-az-utolso-noi-kivegzett-buntetougye>
- Dulai Péter (2023): Női halálraítélt egy kettős darabolásos emberölés ügyében. *Erdélyi Jogélet* 4(2), pp. 47–53. <https://www.jogelet.ro/index.php/eje/article/view/322/261>
- Dulai Péter (2022): Tájékoztatni jog vagy kötelesség? Egy ötrendbeli emberölés nyomai a magyar sajtóban. *Magyar Rendészet* 22(2), pp. 107–119.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/5997/5103>
- Dulai Péter (2022): Neki is sósavat öntsének a szájába! Népharag és példa nélküli ítélet az utolsó előtti női kivégzett büntetőügyében. *Archivnet* 22(4)
<https://www.archivnet.hu/neki-is-sosavat-ontsenek-a-szajaba-nepharag-es-pelda-nelkuli-itelet-az-utolso-elotti-noi-kivegzett?>
- Dulai Péter (2020): A médiaerőszak által belobbantott tűz – egy szexuális indítékból elkövetett sorozatgyilkosság kriminálpszichológiai szemszögből. *Belügyi Szemle* 68(2), pp. 103–114.
<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/article/view/631/631>

Szakmai-tudományos életrajz

Dulai Péter egyetemi tanulmányait 2004-ben kezdte meg a gödöllői Szent István Egyetem - Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán, ahol munkavállalási tanácsadó szakon alapszakos (BSc.) diplomát szerzett, ezen a területen azonban nem tevékenykedett. 2009-ben elvégezte a Bálint György Újságíró Akadémia OKJ-s újságíró szaktanfolyamát, majd újságíróként dolgozott az Index.hu online hírportálnál.

2018-ban, sok éves bűnügyi újságírói tapasztalattal a háta mögött felvételt nyert a Nemzeti Közszerolálati Egyetem Rendésettudományi Kar kriminalisztika polgári szakirányú mesterképzésére (MA), ahol 2020-ban szerzett diplomát. Diplomamunkájában a médiaerőszak és az erőszakos bűncselekmények kapcsolatát vizsgálta. 2020–2021-ben a Készenléti Rendőrség Rendőrmúzeum bűnügyi referenseként fő feladatát képezte a megújuló kriminalisztikai állandó kiállításon szereplő élet elleni bűncselekmények kutatása és feldolgozása, emellett a témából készült szekció társkurátora volt.

2021-ben kezdte meg doktori tanulmányait (PhD.) a Nemzeti Közszerolálati Egyetem Rendésettudományi Doktori Iskolájában, 2023-ban a komplex vizsgát eredményesen abszolválta, 2025-ben abszolutóriumot szerzett, majd műhelyvitáját is sikeresen teljesítette. Doktori tanulmányai során nyolc, a doktori témájához kapcsolódó tudományos publikációja, illetve három önálló, a Kádár-korszak emberöléseit feldolgozó kötete jelent meg. Számos előadást tartott tudományos konferenciákon, az alma materének számító Nemzeti Közszerolálati Egyetemen, a kolozsvári Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, a Károli Gáspár Református Egyetemen, illetve a Pécsi Tudományegyetemen.

A Magyar Bűnűldözők Szakmai Egyesülete 2023-ban a Dr. Dobos János bronz emlékérmét adományozta számára a kiemelkedően súlyos bűncselekmények kriminalisztikai látószögéből történő kutatásáért, feldolgozásáért és magas szakmai színvonalon történő publikálásáért. Jelenleg a Nemzeti Kutatási Kiválósági Program (NKFI) *Bűnözés és a nagyvárosi tér: A 20. századi budapesti bűnözés hosszú távú térbeli tendenciái és aspektusai interdiszciplináris megközelítésben* című projekt tagja, amelyben junior kutatóként vesz részt.

„Élet elleni bűncselekmények” címmel állandó podcast műsorok házigazdája, amelynek meghívott vendégei a kriminalisztika és a kriminológia kiemelt hazai szakemberei.